

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 21

25
KÖLÖZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

In acest număr: După întoarcerea Suveranilor de Octavian Goga; Lumina, poezie de Teodor Murășanu; Motivul național al reformei agrare de Ion Iacob; Fragmente obscurantiste: O curiozitate de G. Bogdan-Duică; Dinții și norocul de Septimiu Popa; Criza administrativă de P. Nemoianu; Tălmăcind un bilanț de Alexandru Hodoș; Ungaria la răspântie de M. Rucăreanu; Gazeta rimată: Bibliografie de Pompiliu Bibliotecă; Insemnări: Miniștrii călători; Farmecul tăcerii; Eclipsa Blajului; Recunoștință nemeritată; Pact sau fuziune? Incidente penibile; Dintr'un proces în altul; „Paharul b estemat”; Cărți noi; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 6
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIR. BAZDASÁGI AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

După întoarcerea Suveranilor

Ideia vizitei Suveranilor nostri în capitalele țărilor amice din occident s'a impus din primele zile de după restabilirea păcii. Era un omagiu pe care România unită îl datoră aliaților săi, cu al căror ajutor își îndeplinsese revendicările seculare, dar era și o nouă consacrare a sentimentelor care ne-au animat în vremile grele ale războiului. Pe lângă aceste semnificări de ordin moral, țara noastră înconjurată încă de multe frământări tulburi la granițele ei, prin aceste vizite avea să-și afirme orientarea în politica externă, să puie bazele unor alianțe indicate de împrejurări și să găsească mijloacele trebuincioase pentru a remedia cu concursul străinătății o fatală desorganizare economică. La lumina acestor justificări proiectul devenise actual cu deosebire după încoronarea de la Alba-Iulia, care marcă pe seama tuturora consolidarea noastră politică în noua așezare de stat și nu trebuia decât prepararea potrivită a terenului și alegerea momentului oportun, pentru ca drumul Suveranilor peste frontieră să devie un prilej de reală sporire a prestigiului nostru.

Putem spune de la început că guvernul partidului liberal n'a desfășurat nici o muncă specială ca să pregătească aceste evenimente importante.

Inacțiunea în materie de politică externă pare a fi fost o permanentă dogmă a guvernării actuale. Relațiile cu aliații de ieri n'au fost întărite prin nici o manifestare în ultimii doi ani, dimpotrivă legăturile sufletești de pe câmpul de luptă au putut să se acopere de-o ultimare pe cât de prematură pe atât de potrivnică intereselor noastre. Mai ales cunoscuta doctrină economică a guvernanților de astăzi, clădită pe concepția excluderii ori-cărui contact cu străinătatea, nu era chemată să-și găsească puncte de sprijin dincolo de hotarele țării. La această atitudine, pe care-o dictă logica îngustă a egoismului de

partid, se adăuga și neglijarea constantă a îndatoririlor noastre de stat către sprăjitorii de ieri, dublată de nenumerabile eclipse de politețe și tact, care-au trezit în locul prieteniiilor de odinioară neîncredere și amărăciune. Ca o conștiință directă a unei serii întregi de greșeli am avut conflictul penibil cu Italia, după care raporturile de tradițională frație între cele două popoare au suferit o dureroasă știrbire trecătoare și-au făcut să se înlăture pentru moment vizitele dela Roma și Madrid, într'o formă neobișnuită și în circumstanțe cu totul neașteptate. Paralel cu această răceală din care n'aveam nimic de câștigat, rostul nostru în Mica-Antantă și-a diminuat consecvent însemnătatea inițială, grație izolării în care ne-au pus celelalte două state cu puncte de înrudire în interesele lor și cu o activitate febrilă în menajarea legăturilor cu Apusul. Ultima etapă în acest proces de descompunere lentă e tensiunea recentă cu vecini noștri sârbi, care a venit în mod intempestiv tocmai în ajunul plecării...

Se vede, deci, în ce eminentă configurație diplomatică s'a săvârșit călătoria mult așteptată de noi și care a fost opera preparatoare a guvernului menit să tragă un maxim de foloase politice.

Cu toate aceste primirea, trebuie s'o recunoaștem, a fost din cele mai călduroase. Mai ales Parisul și Londra au ținut să desfășure toată splendoarea cuvenită la asemenea ocazii rare. Și în capitala Franței și în metropola Marelui-Britanii, populația s'a unit cu organele de stat, ca să creeze o atmosferă de simpatie oaspeților, cari aduceau venerația unui popor trecut printr'un zbucium greu și îndelung. Și într'un loc și într'altul s'a remarcat o apăsare sinceră, cu dovezi spontane de simțire dincolo de rigiditatea protocolului. Pornirea amicală de altfel e explicabilă din ambele părți. Amintirile proaspete ale războiului au reînviat și-au mișcat sufletele. Pe malul Senei și pe malul Tamisei deopotrivă, deasupra problemelor curente s'a ridicat o clipă umbra dramei de ieri și cu ea rolul României în mijlocul grozavei vărsări de sânge. Deodată cu suferințele și sacrificiile din colțul nostru depărtat au revenit în memoria tovarășilor de luptă și marile servicii ce-am adus prin canalizarea forțelor noastre în acelaș rezervoriu comun de energie și prin împlinirea onestă a tuturor angajamentelor luate. Conștiința morală a acestor două țări de opinie publică trebuia să palpate cu căldură în fața reprezentățiilor celor opt sute de mii de soldați căzuți aici, care-au murit cu ochii spre occident, apărând nu numai patrimoniul lor național ci și o ordine de drept inspirată de preceptele unei concepții unitare. Aceste senzații postume ale epopeii din trecutul apropiat, având și-un caracter de actualitate oare-cum prin legitimele îngrijorări pentru ziua de mâine, nu puteau pune decât într'o lumină favorabilă destinele României. La complectarea tabloului se atașă un chip fericit personalitatea Suvranilor noștri. Nici Franța, nici Anglia nu putea să uite contribuția individuală a d'naștiei la noi pentru smulgerea țării din neutralitate și alăturarea la lagărul ostil Puterilor centrale. Contopirea desăvârșită cu soarta poporului în împrejurări care puteau reclama suprema jertfă, urmărirea bărbătească a țutei într'o perioadă tragică a istoriei noastre,

le-au asigurat în mod firesc stima unei societăți pentru a cărei judecată valorile morale sunt determinante. S'au unit, deci, țara și dinastia, cu toate sugestiunile pe care le puteau trezi la cele două mari națiuni, ca un curent de simpatie nefățărită să salute prezența Regelui și Reginei noastre în cele două capitale și să improvizeze primirea omagială de care s'au împărtășit.

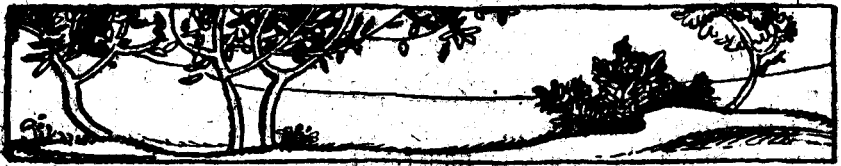
A lipsit însă ceva, a fost o lacună, în urma căreia cele câteva zile de binefăcătoare cordialitate nu s'au putut transforma într'o apropiere intimă de lungă durată. A lipsit guvernul care cu înțelepciunea lui să culeagă rezultatul pozitiv al acestei atmosfere de simpatie. Încercarea, e drept, s'a făcut la Paris și ziarele au lansat vestea unui proiect de alianță militară cu Franța, totul însă a amuțit și d. Duca n'a isbutit să realizeze ceea-ce colegul său dela Praga, fără a avea argumentele de care dispuneam noi, a înjghebat pentru păzirea intereselor ceho-slovice. S'a vorbit în acelaș timp și de-un împrumut ce ar fi fost să contractăm în cercurile financiare franceze, legenda însă s'a evaporat repede și rezerva glacială cu care străinătatea a subliniat neconținut politica economică a actualului guvern s'a reinstalat din nou în lumea din apus. Probabil pentru a contrabalansa aceste impulsuri neprielnice, Regele, în cuvântul său dela Londra, trecând bariera îngustă a doctrinei liberale și în opoziție fațășă cu crezul ei, a notificat pe seama opiniei publice din Englitera necesitatea colaborării capitalului strein pentru punerea în valoare a bogățiilor naturale de pe solul românesc. Un dublu certificat se desprinde din declarația monarhului: deoparte desolidarizarea evidentă de programul partidului liberal, de alta convingerea că occidentul trebuie să cunoască această îndrumare schimbată în politica economică a României.

Avem de înregistrat, deci, după călătoria suveranilor un singur rod care depășește raza manifestațiilor platonice: *cuvântul Regelui*. El înseamnă că în judecata cumpănitoare cu care conducătorul suprem al vieții noastre de stat a urmărit problemele țării s'au ivit lozince pe care actualii guvernanți nu numai că s'au ferit de zeci de ani să le rostescă, dar din a căror defestare înverșunată și-au codificat un program imutabil.

Astfel stînd lucrurile, adăugându-se la verdictul dinăuntru și condamnarea din afară, situația politică la noi merge spre o deslegare grabnică. Realitatea ei pare a se putea comprima într'o formulă lapidară:

— *Regele se întoarce, guvernul pleacă!*

OCTAVIAN GOGA

L u m i n a

Triumfător se 'nalță soarele pe boltă...
In fața lui pădurile se 'nchină,
Câmpiile se 'neacă de lumină,
Genuni de graiuri îl binecuvântă
Și fiecare fir de țarbă-i cântă :

Răsai soare, răsai
Și lumea noastră rece
Prejă-ne-o 'n dulce rai !

Răsai mărite soare,
Isvor de bunătate,
Cu sfânta ta făptură
Și varsă-ne 'n ființă
Lumină și căldură
Și mări de bunătate...

Răsai soare, răsai !

E-un clocot cerul de cântări aprinse
Din margini până 'n margini necuprinse
Și glasurile se 'nmulțesc mereu :
„Mărire fie dimineață atbă,
Tu cea mai sfântă și sălbatecă comoară
Din nestemata primăverii salbă..!”

Inmărmurit le-ascult o clipă doară
Și mă 'nfrățesc cu ele-apoi și eu...
Iar soarele triumfător se 'nalță
Pe bolta 'nrourată și senină

Și ca pe-un must clocotitor în spume
Își varsă peste cerșitoarea lume
Isvorul de căldură și lumină...

Și cu aceeaș dărnicie necaprinșă,
În valuri pururi proăspete și pline,
Oceane 'ntregi de bunătăți frumoase
Își varsă din lumina lui și 'n mine!

...Mai bună-i de-acum apa din izvoare,
Pădurile-s mai grase de verdeață,
Stau dreptți în zăre munții și se 'nchină,
Câmpia-i numai faguri de lumină,
Și numai flori, iubire și viață..!

Și iată-î, cu privirea-i spălăcită,
Pornesc toți căft au petrecut în umbră
Cu 'nfățșarea veștedă și suptă —
Ei n'au nici timp măcar să se gândească
Și nici prin minte nu le trece să se 'ntrebe
De unde-aceste revărsări de daruri?!
Dar hămesiți din bunătatea lor se 'nfruptă...

Și 'nvlorăți apoi ca de-o putere nouă
Ei vin cu aceeaș sete și la mine...

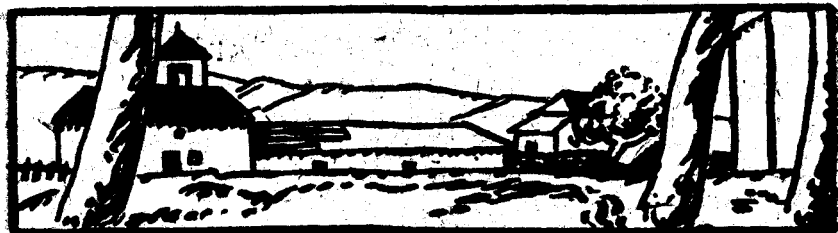
Și eu apuc cu mâinile-amândouă
Frumoasele și dărnicile-mi cupe,
Până 'n adâncuri le cufund în mine
Purtându-le, lumina să-mi răscoale
Și să le dau celor ce-mi cer din bunătate-mi...

...Dar cupele, când se re'ntorc, sunt goule!

Cutremurat le las din nou în mine,
Purtându-le 'n adânc mai cu nădejde,
Oceanul de lumină să-mi răscoale
Și să se 'ntoarcă grele-apoi și pline
Să 'mpart celor ce-mi cer din bunătate-mi..

...Dar cupele când se re'ntorc sunt goale!

TEODOR MURĂȘANU

Motivul național al reformei agrare în Ardeal

— Programul agrar sub guvernul generalului Averescu —

Evoluția agrară nu face sărituri. Ea impune o continuitate și se rezimă pe stabilitate. Siguranța aceasta a dreptului de proprietate are ca rezultat un real progres economic.

În țările cu o dezvoltare normală s'a ținut seamă totdeauna de continuitatea evoluției agrare; dar, în cursul timpului s'au ivit momente anumite, când interesele superioare au reclamat adevărate sărituri agrare: prefaceri radicale. În aceste cazuri este chemarea legiuitorului să reglementeze schimbările impuse de împrejurări, fără zburcături economice, și să niveleze trecerea spre situația la care dorește să ajungă. Războiul mondial, cu urmările lui economice și sociale, prăbușirea imperiului habsburgic, alcătuirea statelor naționale, și în sfârșit revenirea Ardealului la România, toate aceste evenimente istorice au reclamat, pentru interesele superioare ale țării, reglementarea unei noi repartizări a pământului. Foarte țările din vecinătatea noastră, dealtfel, au legiferat în acelaș chip.

În România reformele agrare au fost legiferate sub guvernul generalului Averescu. Mulțumită faptului că în fruntea departamentului de Agricultură, în persoana dlui C. Garoflid, a stat un specialist neobișnuit în această materie, trebuie să constatăm superioritatea legilor agrare românești față de cele ale țărilor învecinate. Față de trecut, legea agrară din Ardeal în adevăr se prezintă ca un salt, dar legiuitorul a înțeles să asigure și să niveleze trecerea dela situația din trecut la noua alcătuire agrară. Înțelepciunea legiuitorului a știut să asigure o continuitate în legiferarea organizării proprietăților din Ardeal și astfel legea agrară din Ardeal cu regulamentul ei de aplicare trebuie socotită de continuarea legiferărilor începute la 1871.

* * *

Noua întocmire agrară este în fond realizarea programului agrar românesc, ale cărui principii fundamentale le-am subliniat într'un alt articol. Dispozițiunile acestei legi sunt destinate să asigure pe deo parte interesele economice ale statului, de altă parte interesele naționale ale elementului românesc. Să analizăm aceste dispoziții.

Interesele economice ale statului sunt observate prin admiterea sistemului trienal, în urma căruia cel puțin $\frac{2}{3}$ părți din pământul cultivabil al Ardealului va trece prin expropriere și improprietărire la proprietatea mică. Ungurii au avantajat pe vremuri proprietatea mare, deoarece doctrina lor susținea că această categorie de proprietate este mai potrivită pentru producția agricolă. În contrast cu ei, doctrina noastră admite teoria sistemului trienal, care trebuie socotit ca cel mai potrivit pentru intensificarea producției agricole. În conformitate cu această teorie, legea agrară, prin articolul 8, schimbă trecutul și reduce întinderile proprietăților. Principiul este că fiecare proprietate privită ca gospodărie este un atelier de producție. În baza acestui principiu legea nu distruge proprietățile, ci le înmulțește numărul prin sporirea proprietății țărănești și prin reducerea întinderilor latifundiare. Evident, prin sporirea atelierelor de producție să dă posibilitatea intensificării însăși a producției. În economia legii agrare din Ardeal se trece peste considerațiunea politicii agrare și se reglementează și problema agricolă, care fatal s'a ivit în urma tuturor reformelor agrare. Cadrele articolului 126 sunt potrivite pentru regularea acestei probleme. Este chestie de guvernământ adoptarea acelor dispozițiuni, cari vor fi mai potrivite pentru ridicarea și sporirea producției agricole din țară. Importanța acestui articol pentru interesele economice ale statului este covârșitoare; mai ales în Ardeal, unde proprietatea mică fiind mai puțin profesională ca cea mare, va avea nevoie de o îndrumare și încurajare din partea statului. Dispozițiunile acestui articol în nici un caz nu pot duce la o „obăgie”, cum se susține, ci la ridicarea nivelului proprietății mici.

Legea agrară din Ardeal asigură interesele naționale ale elementului românesc, căci ea are la bază dreptatea pentru toți; toți trebuie să fie împărțâșiți din pământul țării după raportul lor numeric. Elementul românesc reprezentând 70% din populația Ardealului, tot atât i-se cuvine și din pământul acestei provincii.

Reformele agrare în general se pot înfăptui pe două căi: 1) acțiune internă de stat 2) evoluție agrară. Legea agrară din Ardeal admite ambele căi pentru înfăptuirea programului său agrar. Acțiunea internă de stat se prezintă în lege prin operațiunile de expropriere și improprietărire; exproprierea reduce întinderea proprietăților iar improprietărire constituie noi proprietăți din întinderea luată prin expropriere. Să analizăm cum se asigură în aceste operațiuni interesele noastre naționale, și ce dispoziții are legea agrară în acest scop?

* * *

Procedura de expropriere atinge proprietatea mare, deci va atinge și cele 209 proprietăți românești dela 100 iugăre în sus. Interesele

noastre naționale însă ar cere ca cele 3% proprietăți românești existente să fie ferite de exproprierea lor radicală care ar fi egală cu ștergerea totală a proprietății mari românești, ceea ce nu s'ar întâmpla cu cea ne-românească. Prin aplicarea articolului 22 din legea agrară se pot salva în regiunile cu cereri mijlocii și mari, cele 27 de proprietăți mari românești. În baza datelor statistice din cele 209 proprietăți românești numai 27 sunt cu o întindere de peste 500 iugăre. Restul sub 500 iugăre. Iar prin aplicarea articolului 8 din legea agrară vor putea fi salvate și restul proprietăților sub 500 iugăre. Această salvare a proprietăților românești existente nu atinge deloc rezultatul exproprierei. Celea *câteva mii* de iugăre mai mult cari s'ar fi putut expropria din 209 proprietăți românești, nu scad succesul expropriierilor și nu alterează interesele de împroprietărire. Exproprierea trebuie să atingă mai ales cele 8435 proprietăți străine, cu cele 6 milioane iugăre întindere, în care sunt înglobate pământurile luate pe nedrept dela familiile nobile românești de odinioară și dela țărani români.

În regiunile cu cereri mari aplicându-se articolul 15 din legea agrară, se pot asigura interesele românești prin schimbul proprietăților. Astfel, legea agrară asigură menținerea proprietăților românești existente. Afară de aceasta, ea admite prin crearea articolului 47 din legea agrară și prin regulamentul ei de aplicare, *evoluția națională* în vederea trecerii proprietăților, pe cale firească în mâini românești. Rezonul politic al acestei dispozițiuni este, că statul trebuie să cheme colaborarea forțelor vii ale neamului la desăvârșirea programului agrar românesc. Evoluția agrară trebuie încurajată în direcțiunea națională, cu atât mai vârtos, cu cât interesele naționale nu admit oprirea acestei evoluții, care în nici un caz nu periclitează interesele exproprierei și împroprietăririi, ci din contra le asigură.

Dispozițiunile articolului 3 din legea agrară privesc întinderea proprietății și nu persoana proprietarului; deci, acest articol întregit cu dispozițiunile articolului 47 din legea și regulamentul de aplicare admit circulația imobilelor și formează baza evoluției agrare românești. Dacă pe vremuri unguirilor le-a convenit din motive naționale să ne deposeze, — la rândul nostru avem datoria față de neamul nostru să rectificăm nedreptățile trecutului. Fiecare are dreptul de conservare și acest drept național se manifestă la noi și prin reforma agrară. Prevederile legii agrare n'au fos înțelese nici de guvernul actual, nici de comitetul agrar și nici de opinia publică. E o greșală de neiertat. În viața popoarelor sunt momente oportune din punct de vedere al intereselor naționale, cari trebuiesc exploatate, și sunt datori cei dela cârma țării să îndrumeze și să încurajeze evoluția economică spre utilizarea acestor momente. Printr'o reală îmfăptuire a dispozițiilor amintite din legea agrară, procentul de 3% al proprietății românești ar fi trebuit să crească până la cel mai puțin 40%. Lipsa de pricepere însă a stricat totul și va fi nevoie de munca multor zeci de ani ca să se repare greșala făcută.

Legea agrară din Ardeal admite evoluția agrară chiar și la sporirea proprietăților țărănești, Rațiunea acestor dispozițiuni este această. În cazul când împrumutarea îndreptățitorilor s'a asigurat prin alte terenuri, vânzările făcute către țărani trebuie să fie acceptate. În realitate această sporire și integrare a proprietății mici prin circulație este însăși evoluția micii proprietăți, pe care statul o preconizează prin legea agrară. Este deci de interes public admiterea acestor vânzări. Procentul de 37%, pe care îl reprezintă elementul românesc la proprietatea mică ar fi crescut pe calea acestei evoluții, fără să altereze interesele de împrumutarea ale celor în drept, cu cel puțin 10%, în cursul timpului, dacă cei chemați la împlinirea legii agrare ar fi avut priceperea și cunoștințele necesare în materie agrară.

Împrumutarea este partea creatoare în operațiunile reformei agrare. Exproprierea distruge, împrumutarea clădește. Importanța ei în Ardeal din punct de vedere național va fi cu atât mai mare, cu cât regimul actual, la împlinirea legii agrare, a etatizat prin expropriere tot ce a putut. În astfel de împrejurări rolul împrumutării va fi să clădească nouă alcătuire agrară cu observarea tuturor intereselor noastre economice și naționale. Dispozițiunile articolului 107 din legea agrară în mod implicit admite sistemul trienal pentru împrumutarea. În baza acestui articol statul are dreptul să utilizeze din pământul expropriat atât cât socotește necesar pentru interese obștești, rămânând ca numai restul să fie dat împrumutătorilor. În baza acestei facultăți statul va desemna terenurile necesare pentru scopuri publice, economice, etc. Atât la crearea proprietății mici cât și la cea mijlocie interesele naționale reclamă împrumutarea cu precădere a elementului românesc, deoarece numai așa se va putea rectifica procentul nefavorabil a proprietăților românești. Împrumutarea trebuie să rectifice procentul de 37% a participării elementului românesc la proprietatea mică și cel de 3% la proprietatea mare. Această rectificare atunci va fi completă, dacă se va ridica până la 70%, cât face raportul numeric al elementului românesc. — Dacă această rectificare nu se face, reforma agrară din Ardeal nu și-a ajuns scopul și ea nu va putea fi socotită ca tranșată. Împrumutarea prin colonizare la granița de vest va desăvârși programul agrar românesc; dispozițiunile din legea agrară asigură posibilitatea înființării colonizărilor în regiunile periclitate.

* * *

Interesele naționale din Ardeal au fost observate și prin privilegierea „Băncii Agrare”. Conform legii agrare această instituție financiară, cu capital curat românesc și ardelenesc, avea rolul, afară de finanțarea reformei agrare, să lichideze și cele patru institute unguerești privilegiate, cari aveau plasate în Ardeal mai bine de trei și jumătate miliarde coroane, ca împrumuturi ipotecare. „Banca Agrară” era chemată să înlocuiască în organismul agrar aceste institute unguerești, asigurând proprietăților un capital rural ușor. Cei veniți la putere și chemați să împliniască legea agrară, — cu Parlamentul lor

cu tot, n'au înțeles-o. Din considerațiuni de partid, poate bancare, au retras privilegiile acestui institut, și azi în Ardeal stăm fără capital rural și fără să avem o bază financiară la îndrumarea evoluției agrare de mâine.

Legea agrară din Ardeal este incontestabil opera cea mai însemnată de guvernământ a regimului partidului poporului. Această operă, înfăptuită conform intențiunilor autorului ei, ar fi produs pe lângă o rectificare a nedreptăților noastre naționale din trecut și o bază sigură de progres economic. Interese de alt ordin au făcut ca înfăptuirea acestei opere să se facă de regimul liberal actual. Guvernul partidului Averescu și-a îndeplinit datoria față de țară și neam prin legiferarea problemei celei mai importante pentru interesele naționale din Ardeal.

ION IACOB

Fragmente obscurantiste: O curiozitate

Trebue să protestez că unui articol al dlui Cassiu Maniu i s'a putut da titlul: *Ce gândește Ardealul*. Dl Cassiu nu-i Ardealul!

D-sa regretă, că nu s'a făcut odată o fuziune. Am regretat-o și alții. D-sa, în altă parte, parcă cere o fuziune a naționalilor cu naționalistii poporului; adevă cu dl N. Iorga, pe care tot naționali i-au respins mai când era. Nu discut! D-sa nu pomeneste însă nici ps despre punctul cel mai ghiditor al articolelor dlui Șt. Meteș, dela care D-sa pornește: Șt. Meteș, ceruse ca un *congres* al naționalilor, să discute chestiunea. Congresele pot face drum la multe lucruri.

Însă altceva mă interesează. Am dori:

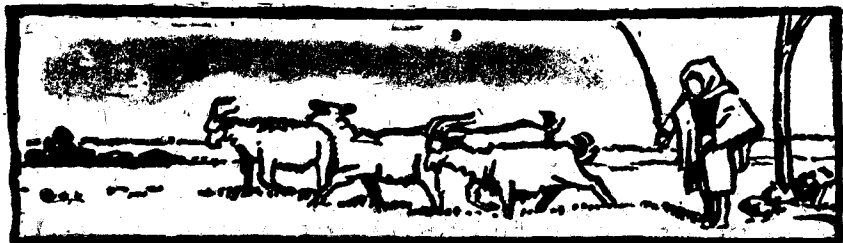
1. Să știm ce să înțelegem anume, când se vorbește despre „sfășierea neamului românesc” de către „obârșia sa Roma”. De care Romă? De cea *catolică*, de sigur, căci aita azi nu interesează. Răspund eu așadar: că ortodoxismul nostru, *pe care-l socotim capabil de evoluare și ne vom sili să-l evoluăm*, ne este nouă mai de preț decât catolica, netoleranta d-sale Romă.

2. Ce ni se spune, când se vorbește de sfășierea neamului de către „centrul său firesc: Dacia superioară”? Ce-i Dacia superioară, centru firesc? Ardealul? De sigur; așa-l numia A. Papiu Ilarian și alții. Cine s'a rupt însă, de Ardeal? Moldova, Muntenia. Un bun manual de istorie românească i-ar fi putut lămuri dlui C. M. pentru ce era *firesc*, fatal, să se rupă — atunci — în două, în trei neamul nostru, pentru ce a fost, deci, *bine* că s'a rupt. Și în sfârșit

3. Ce este rupere de către „focarul civilizației sale: lumea latină apuseană”, care (rupere) ne-a aruncat în „deformațiunile sufletești caracteristice lumii Răsăritului”. Afirmația se leagă cu nr-ul 1, despre Roma catolică. Ca să fiu scurt, întreb pe dl C. M. dacă a cetit ori nu (în *Transilvania*) un articol, faimos pe vremuri, al lui G. Bariș, care, sătul că se tot vorbește numai despre Fanarioși, a arătat că și Ardealul și-a avut *iesuiții* săi, al căror mod de gândire se mai întânește și astăzi. Cât despre diformațiuni, după cinci ani de studii, iarăși la fața locului, asupra Ardealului, pot afirma că nu mai avem nici un drept să insultăm „țara”.

În tot cazul, faptul că de Roma catolică ni se aduce aminte în scrisul unui profesor universitar, trebuia să fie respins — tot dela Univesitate. Mai suntem și noi pe-acolo! Și noi suntem împreună cu toleranța iosefinistă, cu egala îndreptățire, fără ură, cu dragoste pentru fratele greco-catolic, căruia — nu-i vorbim de diformațiuni!

G. BOGDAN-DUICĂ

Dinții și norocul

— Amintirile unui dentist —

Mă pricep la scoaterea dinților dela vârsta de cincisprezece ani. Atunci am scos cel dintâi dinte.

Era o după-amiază frumoasă de Septemvrie. Știți, după amiezile de toamnă sunt de-obicei frumozse. Îmi învățam lecția de istorie pe cărăruia din dreapta a grădinei. Iar pe cărăruia cea din stânga, Lenuța, fetița de zece ani a gazdei, învăța pe de rost „Românul și cartea“.

Prezența ei pe cărăruia din stânga îmi făcea mult bine. Pe această cărăruie erau doi meri încărcăți. Prea mi ar fi stat gândul la ei, dacă nu era ea acolo. Și, închipuiți-vă, aveam să învăț întreagă viața lui Carol cel mare, cu încoronare cu tot.

Cam la al doilea războiu, Lenuța se strecură pe cărăruia mea.

— Mă rog, nene, știu o strofă!

(Îmi zicea „nene“, eram cu cinci clase mai sus ca ea și cu cinci ani mai mare.)

Și fără să aștepte răspunsul meu, începu:

— „Rogu-te tătucă dragă,

„Rogu-te frumos,

„Nu mă purta după vite...

La al patrulea rând se împiedica. I-l spuneam eu:

...„Prin codrul stufos“.

O trimiteam, bineînțeles, pe cărăruia ei, s'o învețe încă-odată, iar eu treceam la al treilea războiu al lui Carol cel mare.

Din când în când îi strigam:

— Mai încet, Lenuța! Nu uita, că sunt și eu pe aici!

În urmă, i-am dat slobozenie să treacă la strofa a doua. Am trecut și eu la încoronarea lui Carol ca împărat roman. Dar când bătrânul papă punea coroana pe capul marelui om, auzii de-odată pe cărăruia din stânga:

— Vai, vai, ce să mă fac Doamne? Vai, vai, vai!

— Iar o doare dințele, — gândiam. Dar... o să-i treacă.

Părea că o să-i treacă, în adevăr. Când poporul adunat în marea biserică a sfântului Petru striga: „Ave Caesar“, — începu și Lenuța să strige din toată puterea plămânilor:

— „Cumpără-mi mai bine o carte,

„Mândră, mititea,

„Să mă duc până la școală,

„Să învăț din ea...!

Dar trecu repede la „vai“ — și de-acum nici nu știu, câți „vai“ a scos din pieptuțul ei. Am alergat repede la ea și am întrebat-o:

— Iar te doare dintele, Lenuțo? Ori e prea grea poezia?

Ochii îi erau plini de lacrimi. Mă privea cu ei mândră și mai scoase cinci „vai“-uri de-odată. Iar eu am luat o hotărâre eroică.

— Lenuțo, — i-am zis, — să văd și eu dintele acela! Știu un leac, care te vindecă pentru totdeauna.

— Mă rog, nu cred...

— Să mă crezi, Lenuțo! Eu sunt mare, nu mințesc... Nici tu să nu mințеști, nici-odată...

Își deschise gurița. În clipa următoare degetele mele erau pe dintele ei. Se clătina în toate părțile...

— E „dintele norocului“, — gândiam

Am zis apoi Lenuței:

— Mănânci prea multe bomboane, Lenuțo!

Și până să se desmeticească, i am scos dintele.

A țipat, ca mușcată de șarpe, ca ori-ce om când îi scoți dintele. Apoi, în mai puțin de zece minute i-a trecut ori-ce durere. A aruncat dintele, departe, departe...

I-am zis:

— Vezi, Lenuțo, că eu am avut dreptate? Dintele ăsta n'o să te mai doară nici-odată...

Și, șterpelind două mere (le-am meritat, vedeți) — m'am dus pe cărăruia mea, am mântuit repede pe Carol cel mare și am trecut la retorică. Reîncepu și ea:

— „Cumpără-mi mai bine o carte,

„Mândră, mititea...“

Și celelalte. Dar glasul îi era din ce în ce mai stins. Eu acum îmi învățam lecția, nestânjenit. Din când în când mă uitam în spre cărăruia ei să văd: nu vine să reciteze strofele învățate?

A venit în adevăr, dar — nu m'am prea bucurat de venirea ei. Era galbenă, ca țeara, cu părul sârbilit și cu privirile speriate.

— Nene, — îmi zise cu glas dușos, plângător, — spune-mi, — o să-mi mai crească dintele vre-odată?

— N'o să-ți mai crească, — i-am răspuns, așa ca s'o necăjesc...

Acum îmi făcu o scenă, pe care n'o s'o uit nici-odată. Se trânti la pământ și își izbi capul de răzorul cărăruiei. Răsuna grădina de țipelele ei.

M'apucau s'o domolesc. Ii spusei, că dinții copiilor sub unse prezece ani cresc iar. Ea era numai de zece, prin urmare n'avea de ce să se teamă...

Dar nu se lăsa convinsă.

— Nu, nu! Dinții copiilor cresc numai până la șapte ani. — Ce-o să mă fac eu fără un dinte? Voi fi o fată cu strungă în gură.... vai... vai... vai....

— Și-apoi? — era să-i zic.

Dar, mi-am oprit vorba în gât și m'am pus pe gânduri. Lenuța, poate, are dreptate. Eu ușuratecul ca să-mi pot învăța mai repede lecția, am lăsat-o pe toată viața fără un dinte...

Mă uitam la ea, trist. Citeam pe fața ei cea mai cumplită desperare, iar ochii ei pare-că îmi ziceau:

— Vezi m'ai nenorocit... O să cresc mare și n'o să mă iea nime....

Femeia tot femeia tot femeie, la orice vârstă... Un mic defect de frumusețe o făcea să se gândească la șansele măritişului de mai apoi... Trebuia deci s'o liniștesc cu ori-ce preț.

Am făcut-o și asta. Roșind până după urechi, eu, elevul de clasa a cincea liceală (ori, cum se zicea atunci „studentul”) — *am jurat* în fața unei copile de zece ani, că o să-i crească dintele cu *absolutissima* siguranță.

Atunci s'a domolit, a învățat poezia, iar eu am plecat în oraș, să văd o altă Lenuța, mai mare.

Când m'am reîntors, mama Lenuței m'a așteptat în pragul casei, cu o falcă în cer și cu una în pământ.

— Ce treabă ai dumneata cu dintele fetei mele? De ce nu i-ai scos și vre-un ochiu?

Și alte multe, vă puteți închipui. Dar nu le mai spun, ar fi prea lungă povestea.

În noaptea aceea am adormit târziu, târziu, numai după ce mi-am pus mâna pe inimă și am zis în gândul meu:

— Doamne, jur pe tot ce am mai sfânt, că dac'o fi să nu se poată mărita Lenuța din cauza acestui dinte, o ieau eu....

Un coleg de școală, fiul celui mai vestit medic al orașului mi-a adus o carte despre durerea de dinți. Am citit-o întregă. Da, dinții copiilor de obicei cresc iar până la zece ani... Dar de ce numai „de obicei?”

I-am spus și Lenuței și am conjurat-o să-și ferească limba, nu cumva să se atingă de locul cu pricina, că atunci nu mai crește. Asta o știam din bătrâni.

Când venia dela școală Lenuța își dechidea gura mare în fața oglinzii. Eu o vedeam și gândiam:

— Doamne, de ce nu se fac minuni și în ziua de azi?

Când mergeam la școală treceam pe lângă o biserică pururea deschisă. Intram, mă puneam în genunchi în fața altarului și mă rugam:

— Doamne, nu mă lăsa cu ocară jurământului strâmb... Tu ești atot-puternic Doamne, dă-i Lenuței dinte. Odată știu că am adăogat:

— Cine știe, Doamne, tainele viitorului? Lenuța poate să devină soția mea... E totuși mai bine să aibă toți dinții...

Evenimentul mult așteptat, a sosit, în fine Dinții cresc cu dureri, dar Lenuța le-a suportat cu răbdare macedonească.

* * *

N'ăș fi spus povestea asta banală, copilărească. Dar ea are un epilog, nu prea copilăresc.

S'a scurs an după an și m'am făcut dentist. Cum, cum nu, Lenuța s'a măritat... cu mine. Dintele acela a fost cu noroc. Am trăit zile albe împreună. Ori-ce nor se ivea pe „firmamentul” căsniciei noastre, îl alunga amiralia dintelui de odinioară...

— Lenuțo, sufiete, — îi ziceam atunci, — îți scot un dinte...

Lenuța zâmbia, zâmbiam și eu și norul se risipia.

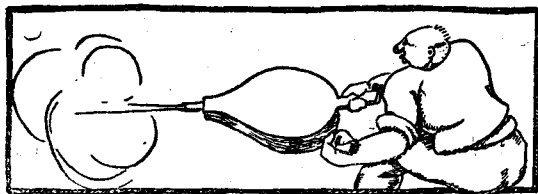
După un an de căsnicie a durut-o întradevăr un dinte. A durut-o strașnic, vre-o trei săptămâni. Insfârșit, i-l'am scos. Nu peste multă vreme apoi... s'a născut Viorica. Așa se întoarce durerea omului în bucurie.

După doi ani i-am mai scos un dinte și s'a născut... Mărioara. Iar când i-am scos pe cel de-al treilea s'a născut... Lili. Trei dinți trei fete. Dinții Lenuței sunt aducători de noroc...

Și totuși vedeți, mă gândesc de multe ori: n'ar fi bine oare să-i scot de-odată toți dinții și să-i pun alți noi?

Aceia nu dor nici-odată...

SEPTIMIU POPA

Criza administrativă

— Câteva din anomaliile care o întrețin —

Mi-aduc aminte de o conferință a prefectilor din Ardeal ținută la Cluj mai acum câțiva ani. Discuțiile avute cu acest prilej mi-s'au săpat adânc în memorie, deoarece conferința aceasta se convocase în scop pur administrativ. Nu intenționez să fac tocmai acum o dare de seamă postumă amănunțită asupra chestiunilor discutate pe acea vreme — deși nu ar fi lipsită de interes — căci sub altă formă și în alte împrejurări aceleași lucruri au mai fost discutate în presa noastră. Astfel, rețin doar principiile de cari cred că nici odată nu ne putem ocupa îndeajuns.

Concluziunile conferinței de-atunci a prefectilor din Ardeal au fost cuprinse într'un memoriu adresat Consiliului de miniștri, în care pentru îndreptarea neajunsurilor administrative se cereau următoarele: a) suprimarea inspectorilor administrativi; b) administrarea județelor în baza legilor, iar nu a ordinelor telegrafice; c) consultarea în prealabil a prefectului județean în toate chestiunile privitoare la județ.

Dezideratele astfel formulate au fost însoțite de bogate și interesante argumente, care nu fără folos s'ar putea consulta și cu ocaziunea eventualei votări a reformei administrative.

Argumentele din acest memoriu erau așa fel înșiruite încât să evidențieze scopul principal al lui, restabilirea autorității: cel mai puternic și indispensabil razim al unei administrații. Practica administrativă a remarcat anume, că autoritatea a început să scadă pe urma suprimării atribuțiilor serviciilor externe, și că mai târziu s'a transformat într'o adevărată confuziune. Rezultatul acestui fel de a administra este destul de palpabil. Cine e nevoit să aibă raporturi cu organele administrative ia calea Bucureștilor și parcurge de sus în jos toată scara ierarhiei administrative. Așa se nasc ordinele cele mai imposibile ale organelor centrale pe care, firește, prefecturile și primăriile nu le pot executa, împrejurare care pornește la o muncă complet inutilă o legiune de oameni: inspectorii de toate categoriile și nuanțele, cari se plimbă în lungul și latul țării cu stam-

pila în buzunar ca să facă dreptate. Fiind vorba de inspectori, aş putea să afirm că mizeriile căilor noastre ferate numai în parte se datoresc lipsei materialului rulant; cel puţin în aceeaşi măsură este vinovată de aceste stări administraţia ţării în general. Un mic indiciu în această direcţiune ne oferă controlul biletelor în vagoanele de clasa întâia. Foarte rar se nimereşte câte un călător cu bilet plătit în toată regula, împrejurare care se comentează cu mult haz. Toată inspectorimea aleargă, dă ordine şi nimeni nu stă pe loc să lucreze.

Dar dacă administraţia ţării este neserioasă ca mod de organizare, ea se face deadreptul ridicolă, dar şi vinovată din punct de vedere al atribuţiunilor ce şi le asumă. Un obiectiv observator al mersului administraţiei noastre a întocmit o statistică foarte interesantă. A arătat, bunăoră, că ministerul de Interne a dat în decurs de un an 300 de ordine prefectilor din Ardeal ca să desfacă prin primării: ghidul Bucureştilor, calendare, tablouri, hărţi, busturi, reviste, cărţi de literatură şi nu arareori se vind şi numai proiecte. Acelaş observator a mai calculat că, dacă s'ar fi dat curs tuturor acestor ordine, impozitul judeţean s'ar fi urcat cu 300%. Toate aceste chestiuni de ordine pur comercială poartă grava semnătură a secretarilor sau directorilor generali. Uneori nu lipseşte nici aceea a ministrului.

În scăderea gradată a autorităţii, amestecul şi confuziunea de atribuţiuni constituie etapa întâia, din care organele exterioare, inclusiv prefectura au ieşit complet zdrobite. A mai rămas autoritatea ministerului pe care o vor măcina în scurtă vreme deputaţii, dimpreună cu ultimul rest de organizaţie administrativă.

Legătura ministerelor cu cei administraţi o fac astăzi exclusiv parlamentarii. Ei alcătuiesc tablourile cetăţenilor merituoşi pentru a fi decoraţi, compun şi alimentează bugetele comunale şi distribuie subvenţiile statului. Bineînţeles, fiecare în circumscripţia sa. Făcându-şi obicinuita dare de seamă, parlamentarii duc cu sine în buzunar ordonanţele de plată şi le predau primăriilor, fără să mai treacă pela contabilitatea judeţeană. Din ajutorul statului votat pentru construirea de poduri se face asfalt şi invers, prin antreprenori cari nu mai înaintează spre aprobare planurile serviciului de edilitate judeţean. Rătăcirea deci este completă. Căci iată cum se prezintă lucrurile din punct de vedere constituţional. Se trece peste atribuţiunile organelor administrative care au răspundere morală şi materială pentru actele săvârşite în exerciţiul funcţiunei şi se transpun acestea asupra parlamentarilor cărora nu le trimite nimenea nici un inspector pe cap. Mai grav este că şi unii miniştri se grăbesc să consacre asemenea principii administrative. Am citit, nu de mult, că un ministru a distribuit direct, la mâna primarilor ajutoare de peste 600 mii lei, într'o singură plasă.

Nu intenţionăm să tragem la îndoială bunacredinţa a nimănui, nici să micşorăm meritele oamenilor. Nu înţelegem să facem reproşuri nici pentru motiul prea străveziu al acestei dărnicii. Dar nu putem fi convinşi că aceasta este calea cea bună de a promova progresul unei ţări. Oricât ar fi ţărănimea noastră de materialistă şi oricât ar trebui să păstreze recunoştinţa celor care se coboară în mijlocul lor

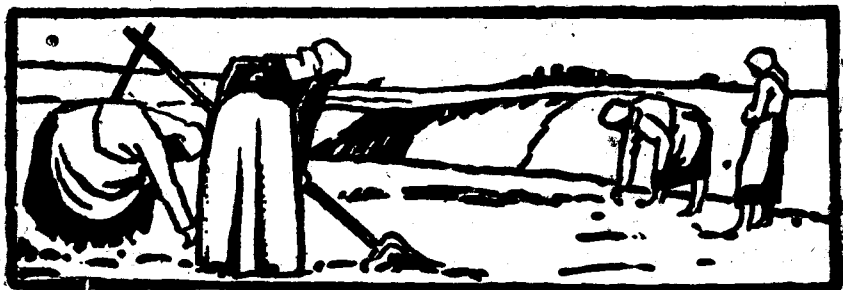
cu mâna plină, nu este admisibil ca banul public să se dea cu atâta ușurință și fără riguroase forme de control.

Dar, lăsând la o parte latura de ordin psihologic, dărnicia aceasta nu servește nici scopuri administrative. Ministrul și deputatul nu pot ști care sunt nevoile cele mai urgente ale unei regiuni. Cel dintâi nu are timpul material să se convingă, iar celui de al doilea îi lipsește interesul să se gândească și la nevoile altor alegători, străini de circumscripția sa. Nevoile unui județ le ține în evidență prefectura cu organele ei speciale, deci numai ea este în măsură să propună ordinea subvențiilor de stat. Mai ales în situația actuală, când statul de toate are, numai bani nu.

Am pomint aceste câteva exemple ca să arătăm cărarea greșită pe care a apucat administrația noastră. Ca întotdeauna, observațiunile noastre sunt ferite de nota pasiunilor curente. Ne dăm seama, că o administrație bună nu se poate face dela o zi la alta, cu umărul, ci cu muncă asiduă și cu răbdare. Dar ca să avem răbdare și încredere trebuie să vedem muncă serioasă și metodică, și mai presus de toate să se păstreze neștirbit principiul autorității, fără de care nu se poate concepe o bună administrație.

Pentru a păstra autoritatea, acest fundament al administrației noastre de mâine, noi am începe opera din altă parte. Și în materie de administrație este nevoie de o stabilizare, nu numai în politica valutară. Precum salvarea valutei nu se poate aștepta exclusiv dela regulamentul bursei, totașa nici în domeniul administrativ leacul miraculos nu poate să ne vie dela satisfacerea sindicilor politici. Cine vrea să facă administrație serioasă să stea pe loc și să-și îndrepte privirea în spre masele care sunt vizibile prin trenuri și pe scările ministerelor. Să răsfoim rapoartele prăfuite ale serviciilor exterioare și soluționându-le în baza legilor existente am făcut cea mai bună administrație. Iar solicitatorilor nechemați să le închidem, pur și simplu, ușa.

P. NEMOIANU

Tălmăcind un bilanț

Am înaintea mea, pe masa de scris, bilanțul ziarului *Patria*, organ al partidului național din Ardeal. Să nu fiu rău înțeles, nu e vorba despre un bilanț politic. De data aceasta vom lăsa la o parte și analiza prozei amorse a dlui Ion Abărbiceanu și soțoteala tuturor campaniilor încununată de ridicolul publicității, pentru a cerceta cu liniște și răceală situația unei întreprinderi comerciale.

S'a vorbit destul despre elocvența aritmeticei. Se crede în o literatură a celor patru operații. Cifrele trăesc, ele se destăinuiesc, se bucură, sufăr, se prind într'o veselă horă pe dinaintea ochilor noștri sau trec cernite într'un convoi de îngropăciune. În ele se oglindește viața însăși. Filozoful humorist care e dl Anatole France a spus cândva, într'un foileton literar : „Chestiunile financiare sunt prin ele înși-le tot atât de interesante cași toate celelalte mari chestiuni“. Nici domnul de la Palice, care totuș nu era academician, n'ar fi spus altfel.

Cifrele însă, ca orice poezie simbolistă, au nevoie să fie tălmăcite. Limbajul lor e prea concis și prea discret. Profanii nu-l înțeleg. Mai ales socotelile negustorești sunt pline de ascunzișuri, de tainițe și de amăgiri. În labirintul unui bilanț, preciziunea aparentă a adunării și a scăderii se transformă într'un adevărat mimetism matematic. Anumite cheltuieli risipitoare se strecoară neobservate subt masca celor mai onorabile întrebuițări. Nenumărate câștiguri inavuable dispar ca prin farmec în măneca de prestidigidator a celui mai neîndemănatc contabil.

Descurcând prin urmare această boscărie financiară și așezând pe masa de operații activele și pasivele *Patriei* din Cluj, golicineua realității ne-a surprins. Trecem și noi mai departe constatările noastre, pentrucă, după cum se va vedea, concluziunile nu sunt lipsite de interes public.

Capitalul *Tipografiei Naționale* din Cluj, care editează oficiosul partidului național din Ardeal, e destul de modest: exact 600 mii lei. Datoriile ei neplătite pe la diferite bănci sunt însă, ce e drept, ceva mai mari; ele se ridică la suma precisă de 921 mii lei. Datoriile întrec prin urmare capitalul, cu 321 mii lei. Ruina apare și mai evidentă, dacă ținem seamă că întreprinderea își încheie contul de profit și pierdere cu un deficit de 257 mii lei, ceea ce înseamnă că s'a dus pe gârlă aproape jumătate din capital numai într'un singur an.

E o situație tristă, în care se oglindește destinul multor publicații din Ardeal. Prețul mereu crescând al tiparului ca și scumpetea hârtiei sunt greutatea care nu se pot învinge decât cu mari jertfe. Cei cari le suportă se mulțumesc doar cu satisfacția morală a operei lor de propagandă culturală sau politică. Dar *Patria* nu se poate mângăia nici cu această iluzie. Cifrele o trădează, căci ele mărturisesc răspândirea de care se bucură gălăgiosul și importantul buletin zilnic al răătăcitorului domn Iuliu Maniu. Să vorbească, prin urmare, tot bilanțul, și noi să ne dăm puțină osteneală tălmăcindu-l. *Patria* a încasat de pe abonamente, în anul trecut, suma de 258 mii lei. Abonamentul ei fiind de 300 lei pe an înseamnă că nu are nici măcar o mie de abonați. Vânzarea cu numărul, mărturisită și ea cu o imprudentă candoare, a produs în același interval de timp: 213 mii lei, ceea ce reprezintă 140 mii exemplare vândute într'un an, sau, mai scurt, 500 exemplare distribuite zilnic. Iată prin urmare adevărul în retorica lui matematică. Ziarul *Patria*, organul oficial al partidului național, n'are pe toată suprafața României-întregite, dela Caracal până la Halmei, decât un număr de 1500 cititori, adică numai de cincisprezece ori mai mulți decât întreg comitetul de o sută dela Cluj.

Atât!

* * *

Două concluzii se pot trage din această sumară interpretare a cifrelor. Mai întâi, evidenta indiferență a publicului față de o tipăritură trivială, care a coborât cum nu se poate mai jos nivelul gazetăriei ardelenne. Susținută la început cu un naiv elan de cercurile intelectuale ale Ardealului, *Patria* a căzut din an în an tot mai jos, urmând cu fidelitate curba descendentă a grupărei aventuroase pe care o apără cu prețul dezastrului său. Compromiterea uneia a adus după sine decăderea celeilalte.

A doua concluzie, din nefericire, e și mai gravă. Nu știm ce vor spune acționarii *Tipografiei Naționale*, cari se vor întruni la 25 Mai în adunare generală. Vor accepta, probabil, de dragul șefului lor și ruina comercială, dupăcum se împacă și cu cea politică. Nu știm, pe urmă, ce vor zice creditorii văzând că pretențiile lor bănești nu se pot acoperi nici cu întreg capitalul societății. Poate că vor renunța odată pentru totdeauna să-și mai primească banii îndărăt. Dl Iuliu Maniu își plătește foarte greu datoriile; ba, ca să fim mai veridici, cea mai mare parte din ele preferă să nu le plătească de loc.

Însfârșit, nu știm ce vor zice oamenii justiției în fața acestei balanțe comerciale răsturnate cu susul în jos. Vor declara oare partidul național în stare de faliment, conform legii, punând pecetea pe birourile *Patriei* și scoțând în vânzare pentru amatorii de rarități cele două articole ale dluî lului Maniu în manuscris? Depinde de bunăvoința tribunalului.

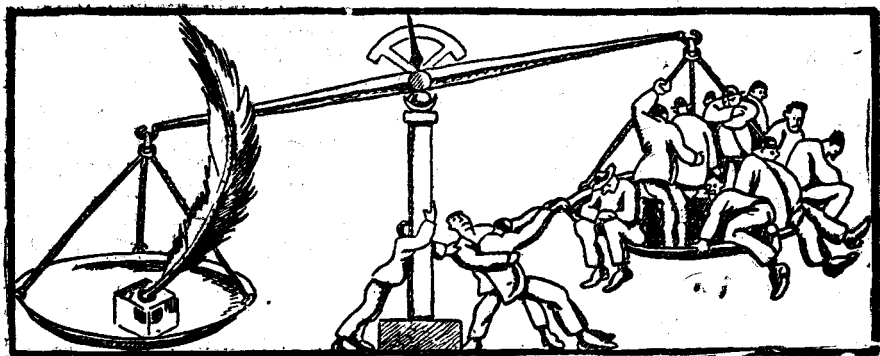
Nu suntem atât de răi încât să ne bucurăm de mizeria vecinului. Creștinește, îl compătimim. O publicație românească, mai ales din nouile provincii, care se stinge văzând cu ochii ne întristează profund. Inevitabilul sfârșit ne va îndemna în curând să repetăm pesimiste constatările cu privire la existența precară a presei naționale din Ardeal. Nu ne putem opri însă, în aceeaș vreme, să întrebăm: ce fac nenumărații soldați devotați ai partidului național? Pentru ce lasă ei să se prăbușească cea mai îndrăzneată a lor cetate de hârtie? Cum de nu sâr în ajutor? De patru ani ni se tot strigă în ureche că Ardealul se prăpădește de dragoste pentru partidul național. Care să fie explicația că o atât de vastă clientelă ocolește prăvălia de opinii a dluî lului Maniu și lasă marfa să se strice pe rafturi?

Explicația e simplă. Clienții nu există. Și, ca toate negustoriile întemeiate pe minciună, *Patria* își sfârșește zilele cu rușine.

Din partea noastră, am anunțat bancruta de mult. Cifrele nu fac decât să întărească proorocirea pe care am încrestat-o de-atâteaori aici. Modești din fire, cum am fost totdeauna, nu căutăm să ne stabilim merite neperitoare. Sunt profesii atât de ușoare încât stau și la îndemâna copiilor.

ALEXANDRU HODOȘ

Ungaria la răspântie

Cu sosirea la Budapesta a comisarului Ligei Națiunilor, d-l Smith, s'a început executarea reformelor pentru refacerea financiară și economică a Ungariei. Acțiunea complexă și dificilă de asanare impune sarcini destul de grele și operațiunea nu se va putea termina fără ca Ungaria să nu simtă zguduiri puternice în întreaga ei viață publică. Cele două greve — greva muncitorilor tipografi, care a durat aproape o lună și greva celor 30,000 lucrători dela minele de cărbuni, izbucnită de curând, — sunt numai începutul crizei, care și după părerea celor mai optimiști va dura cel puțin vreo șase luni... Populațiunea Ungariei îndură în acest timp privațiuni, pe cari nu le a cunoscut în timpul războiului decât din cele ce auzia — cu destulă nepăsare — despre suferințele vecinilor.

Prima instituțiune creată conform programului de refacere este Banca națională ungară de emisiune. Semnarea capitalului de 30 milioane de coroane aur s'a făcut relativ destul de ușor, în special mulțumită grabei unor anumite cercuri de a-și asigura o influență hotărâtoare în conducerea viitoare a finanțelor Ungariei. În provincie s'a făcut în acest scop o propagandă destul de slabă și guvernul este acuzat de diferite partide politice, că nu a dat importanța cuvenită acestei propagande potrivit căreia, partea cea mai mare a capitalului băncii urma să fie semnată de agricultori. În realitate abia un sfert din capital a fost acoperit de aceștia, iar trei sferturi de către industrie și marea finanță.

* * *

Plasarea împrumutului extern de 250 milioane coroane aur s'ar părea că e asigurată, grație străduințelor englezilor W. Goode și H.

Strakosch. Pentru a grăbi această a ființe, guvernul ungar a trimis la 9 Mai, la Londra pe dl dr. I. k. bb. Oszkár, șeful secției bugetului din ministerul de Finanțe. Se crede că semnarea împrumutului se va începe în primele zile ale lui Iunie. Până atunci însă guvernul vrea să ridice în țară un avans de 100 milioane de coroane aur, care să fie lichidat în proporție de 25% de către agricultori, 37½% de către marile întreprinderi industriale și comerciale și 37½% de către institutele financiare. Toți acești creditori forțați ai țării se pare însă că au oarecare nedumărit, desul de întemeiate, relativ la buna intenție a guvernului de a restitui vreodată acest „avans” asupra împrumutului extern.

Pretențiunile continue, pe care le ridică guvernul față de contribuabili și în special împrumutul forțat intern, ale cărui cele dintâi două rate au fost versate în întregime, scot din circulație atâtea fonduri, încât ipsa lor, împreună cu un motiv psihologic: puțină încredere a populației în reușita acțiunii — apasă greu asupra întregii vieți economice. A treia rată de aproximativ 160 miliarde de coroane hârtie a împrumutului intern este scadentă peste vre-o câteva zile și se speră că după aceasta, câtva timp, buzunarele contribuabililor vor fi lăsate să se reculegă.

* * *

Paralel cu câștigarea resurselor bănești s'a început executarea unui alt punct important din programul de refacere: în primul rând se reduce în mod considerabil numărul funcționarilor și este vorba ca în curând 10.000 slujbași ai statului să fie și ei a-și căuta altă ocupație. Problema nu este ușor de rezolvat, căci în criza în care se găesc, marile întreprinderi comerciale și industriale nu pot absorbi aceste puteri de muncă devenite libere. Aceste întreprinderi sunt nevoite și ele a-și reduce producția și deci a restrânge tot mai mult numărul funcționarilor lor.

Cele mai mari dificultăți le cauzează însă guvernului ungar reforma căilor ferate, cari în prezent lucrează cu un deficit lunar de aproximativ 7 miliarde de coroane.

În nici o întreprindere publică nu s'a ținut atât de puțin socotă de situația schimbată, ca la căile ferate. Întreg traficul s'a făcut, cași-când Ungaria ar fi ieșit neștirbită din războiul mondial; personalul s'a mărit cam cu 30.000 de funcționari față de numărul funcționarilor din întreaga Ungarie dinaintea război; pe când înainte de război căile ferate ungare aveau trei direcțiuni regionale, azi au cinci; numărul trenurilor s'a sporit în mod simțitor, și așa mai departe.

Este vorba ca și căile ferate să fie reformate după modelul elvețian, astfel ca atât trenurile de persoane — cu excepția celor internaționale — cât și cele de marfă, să circule numai ziua. Această reformă ar fi ușor de introdus, deoarece în 12 ore se poate ușor ajunge dela o graniță la cealaltă... În afară de reducerea personalului

din administrația centrală, se vor desființa mai multe stațiuni mici și astfel numărul funcționarilor disponibili va crește și mai mult.

Se înțelege că și aici nemulțumirea este mare și se prevede că toate aceste reforme nu vor putea trece fără a produce greve cu consecințe serioase.

* * *

După cum vedem, acțiunea de asanare s'a început deabinelea și — după metafora politică a unui ziar maghiar — „*bolnavul se găsește pe masa de operație*“; dar ar fi de adăugat că în urma unei boale de inimă contractată în cinci ani de strigăte după „integritatea teritorială“ nu i-se poate da nici un narcotic. . . .

Se pare totuș că diriguitorii Ungariei încep să-și dea seama și ei că o Ungarie care ar renunța la aventuri și ar căuta să trăiască în bune relații cu vecinii ei, ar avea destul izvoare de prosperitate.

Așa de pildă producția de grâu a Ungariei în 1921—22 și 1922—23 reprezintă cam 60, 6% din producția României, iar producția totală de grâu și secară a Ungariei a fost în 1921—1922 de 80,4% și în 1922—1923 de 81,8% din producția noastră.

Rezultatul acesta pare uimitor, dar să nu uităm că agricultura Ungariei nu a suferit nimic în urma războiului, dispunând și azi de un utilaj superior celui dinainte de război. Plângerile Ungariei cu privire la pagubele suferite din cauza ocupației române din 1919 și a rechizițiilor cari s'au făcut, aveau de scop numai să impresioneze pe membrii comisiei de reparații în favoarea Ungariei. În aceeaș situație înfloritoare se găsesc toate ramurile de industrie agricolă. Citez un singur exemplu: din producția de zahăr, care a atins în anul trecut cifra de 11,000 vagoane, au fost exportate peste 5000 vagoane, iar câștigul net al unei singure societăți pentru industria zahărului „Magyar Cukoripar“ a fost în ultimul an de aproximativ 11 miliarde de coroane.

Celelalte ramuri industriale — făcând abstracție de criza prin care trec pentru moment — se găsesc într'o situație asemănător de satisfăcătoare. Ele dispun de instalațiuni vaste, de capitaluri considerabile, iar procurarea materiilor prime din țările vecine, și în special din România și Jugoslavia, nu întâmpină nici o dificultate deosebită.

Astfel este explicabil, că unii economiști maghiari ca d. Bela Vadnai, dându-și seama de aceste posibilități de dezvoltare destul de liniștitoare pentru Ungaria, găsesc curajul să scrie următoarele: „Să sfârșim odată cu megalomania de până acum și să ne reducem administrația corăspunzător cerințelor restrânse ale unei țări de 8 milioane de locuitori. Trebuie să înțelegem, că nu mai suntem în stare să întreținem aparatul administrativ al Ungariei celei mari. Dacă am fost siliți să înțelegem că Kosice și Clujul nu mai sunt ale noastre, să avem tăria morală să lichidăm instituțiile cari stau în serviciul administrației și culturai din teritoriile deslipite“. (In *Az Est* din 7 Mai 1924)

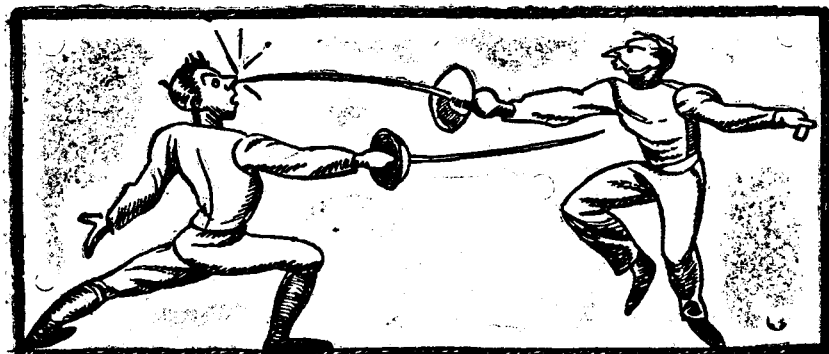
Oare peste câți ani va intra această părere în convingerea generală a populației Ungariei?

* * *

Posibilitatea unui eventual conflict între România și Rusia se discută cu un viu interes în toate cercurile politice ungare. Se înțelege, că ungarul dorește mult ca acest conflict să se producă cât mai curând, pentru că au convingerea că în urma lui Ungaria nu poate avea decât numai foloase. Toți se întreabă, însă, care ar fi atitudinea de pe urma căreia Ungaria ar trage cele mai mari beneficii? Să intre în acțiune alături de ruși în contra noastră pentru a recăștiga Transilvania? Sau să se alieze cu noi pentru a înlătura definitiv primejdia bolșevică, cu care în prezent trebuie să calculeze încontinuu și Ungaria? Astfel, la o agapă a unui grup parlamentar, deputatul Nagy Vincze ocupându-se cu această chestiune a declarat, că atitudinea cea mai favorabilă ar fi neutralitatea, „dar Ungaria trebuie să ceară să i-se plătească scump această neutralitate“.

M. RUCĂREANU

GAZETA RIMATĂ

Bibliografie

In curând va apărea în editura „Țării Noastre” un volum de versuri, intitulat „Antologie regională”, cuprinzând cronicile rimate publicate în această revistă.

*O nouă carte-i gata de tipar
Cu mutre presărate printre strofe; —
Deci, nu se risipără în zadar
Periodicele noastre apostrofe,
Căci versul nostru sprinten, șugubăț,
Servind pe rând usturătoare lecții
Vă mai poștește-odată la ospăț:
Nu vrea să moară 'n vrafuri de colecții!
Ne 'ntoarcem iar pe cunoscutul drum,
Căci gluma-i o statornică metresă, —*

*Și-i oferim lui Sever Dan volum,
Și pe Maniu îl așezăm „subt presă”.*

*Privind trecutu 'n caleidoscop
Abia 'nfrângând năvalnice emoții
Ne-om întâlni din nou cu Csicsó Pop,*

Și vom „lumpărui“ un pic, cu toții.
Vom merge iar în tren cu popa Man
Memorizând, fără papuci, Coranul,
Vom cuvânta turcește'n Tutrakan,
Și iar vom „pertracta“ cu Brătianu.
Pornind apoi de adreptul în turneu
Dela Teiuș și până'n Barcelona, —

Pleca-vom cu Ghiulucă la Șimleu
Și cu Boilă tocmai la Sorbona.

Vom naviga la Chereteu pe lac
Flirtând puțin cu o pudică mimoză ;
La Bădăcini, retrași într'un cerdac
Ne-om potoli politica nevroză ;
Descălicând apoi, de pe tramvai
Din Făgădău și până'n Delea Veche
Vom instala naveta lui Mihai
Purtând, cheflii, o floare la ureche ;
Vom urmări cu răsul nostru franc
Martirii, cum au fost să se robească: —

Voivodul Vaida, închinat lui Blank
Și Goldiș stând pe „Banca românească“

Iar peste trei, sau peste patru ani,
Prinzând în mâini această antologie
Aceiași reți, ingrafi contemporani
Se vor uita în ea, ca'n geologie...
O turbure legendă din strămoși
Partidul național o să le pară,
Și Csicsó Pop, cu ochii lui frumoși:
Un mastodont din era quaternară.
Veni-va timpul, meșterul isteț,
Cu scurtul său refreu: „A fost odată“... —

...Și va grăi atunci, — Letopiseț
Cu roase cronici, — cronică rimată...

POMPILIU BIBLIOTECĂ
care a descoperit și ediția doua
din Psaltirea diaconului Coresi,
unde se vorbește despre înteme-
ierea partidului național

INSEMNĂRI

Miniștri călători. Guvernarea liberală a oferit Ardealului o nouă speță politică, necunoscută încă aici. E ministrul-călător, cărmuitorul-fantomă, puterea executivă pe roate. Nu trece o zi dela Dumnezeu fără ca cel puțin un membru al guvernului, comod instalat într'un vagon special, să nu ne sosească prin vechea vamă dela Predeal. Nu ne mai aducem aminte decând Mizilul n'a mai primit o vizită ministărială; poate de pe vremea vrednicului său primar Leonida Condeiescu. În schimb, Zalăul nostru din Sălaj s'a obișnuit cu defilarea înălților demnitari ca cu o banală zi de târg săptămânal...

Turneul se urmează dealtfel cu oarecare ceremonial. Cu steaguri decolorate în vitrinele negustorilor evrei, cu declarații sentimentale la gazetă, cu primire protocolară la gară și cu inevitabile banchete. Importanții oaspeți, chemați la fața locului de rezolvarea unor reale nevoi obștești, împărăștie în jurul lor câteva străngeri de mână, zâmbesc în mod oficial și

lăsă în urmă o dără ușoară de iluzii.

În tot vicleimul acesta fierb laolaltă multe motive umoristice. Din rătăcirile pline de demnitate ale guvernanților dela București, porniți prin țară în călătorie de studiu, s'ar putea desprinde o crudă ironie. Dar există și o parte serioasă. Nu se poate governa o provincie dela fereastră compartimentului, și nu se îndreaptă lucrurile cu paharul mână în fața mesei albe.

O fire înclinată spre contemplare, ca a dlui general Moșoiu, are prilejul, dela fereastra compartimentului, să se cutânde într'o duioasă poezie câmpenească. Un amator de conversații spirituale, ca dl Alecu Constantinescu, știe să se înconjoare, în fața mesei albe, de măgulitoare prietenii. Dar mai departe? Miile de cetățeni cari privesc acest spectacol știu ce urmează după ce se isprăvește teatrul, după ce se lasă cortina. Fiecare-și reia rolul de mai înainte și complicata mașină a statului nu face un pas mai departe.

Făgăduielile se evaporază deodată

cu ecourile ultimului toast răgușit. Vagonul special trece, necăzurile rămân.

Farmecul tăcerii. În darea de seamă despre întrunirea partidului poporului la Cluj, pe care ne mirăm indestul că n'au ignorat-o cu totul, paukerovii dela *Adevărul* s'au răsunat cumplit împotriva d-lui Octavian Goga. Nu l'au pomenit nicăeri!.. Directorul *Tării Noăstre* n'a fost de față, n'a luat cuvântul, n'a apărut dinaintea poporului, într'un cuvânt, — a devenit invizibil,

Domnul Kalman Blumenfeld a întins asupra noastră anatema lui tipografică, ne-a pus la index în mașinile de cules și rotativele Sărințarului refuză să ne tipărească numele, dacă nu e însoțit de o infamie. Ar fi, cum se zice de obicei, **conspirația tăcerii.** O primim cu bucurie, ca pe o cunoștiință mai veche. Așa s'a petrecut și acum un an, când cu recepția d-lui Octavian Goga la Academia română. Nu mai era la mijloc un eveniment politic ci unul cultural. Se vorbise acolo despre amintirea lui Gheorghe Coșbuc și despre opera lui poetică, d-l Bogdan-Duță rostise o închinare călduroasă contribuției sufletului ardelenesc în literatura românească, prezidase această sărbătoare a talentului însuși Regele... Zădarnic! Nadlerii n'au înregistrat nimic, evenimentul nu merita nici atenția unei încercări de sinucidere cu spirit denaturat din strada Campoducelui.

Procedeele e amuzant și n'are de ce să ne superă, de vreme ce, martoră ne e o țară întreagă, continuăm să existăm și suntem foarte sănătoși, chiar și fără ca iubiții confrați dela *Adevărul* să ia act despre activitatea noastră. Mai puțin decât atât. Sunt anumite localuri doșnice și discret frecventate pentru necesități cotidiene unde necunoscuți grafomani ai indecenței obișnuiesc să scrie porcării.

E o adevărată plăcere să nu-ți vezi numele acolo... Prin urmare, nu conspirația, ci farmecul tăcerii e acela care ne inconjoară.

Un singur lucru ținem să mai spunem. Șireții foști negustori de șireturi de ghețe să nu-și inchipuie că încheiăm astfel împreună un târg tacit și rușinos. Tăcerea, pentru noi, nu rodește tot tăcere. Ori suntem înjurați ori suntem ignorați, ori suntem menajați, tot una e. Noi tot vorbim, și vorbim respicat.

Eclipsa Blajului. Un corespondent anonim de pe malul drept al Târnaviei se arată foarte supărat în gazeta *Patria*, pentru că d. Eugen Goga ar fi bagatelizat într'un articol din *Tara Noastră* subscripția deschisă în favoarea școalelor din Blaj. Pe cât de târziu i-a sosit până la Cluj, supărarea — căci articolul incriminat datează dela 2 Martie 1924, — pe atât de încet funcționează, se vede, și inteligența respectivului.

Să ne aducem aminte puțin de articolul dlui Eugen Goga. El vorbea despre rolul îndrumător al Blajului istoric, despre năzuințele cărturarilor bisericei unite de a căuta o legătură firească cu popoarele apusene și despre lozincă limpede care a prezidat marea adunare dela 1848: — ideia națională prin renașterea spiritului latin. Înfașșurând astfel chemarea covârșitoare a Blajului de altădată, și fixând rostul său viitor în continuarea unei tradiții părăsite, d. Eugen Goga așeza întreaga problemă de viață viitoare a micii noastre Rome cel puțin cu două palme mai sus de vagonul cu stânduri subscris de d. Iuliu Maniu, pe din două cu d. Romulus Boiă, în colecta mitropolitului Suciu. Ironia aruncată acestei ofrande de christigiu, așezate pe altarul unei probleme de cultură, nu se resfrângea însă decât a-

supra prea generosului filantrop cu pricina, căci, într'adevăr nu în chipul acesta se va rezolva eclipsa actuală a Blajului. Pentru așa ceva se cere mai mult decât atât.

Până aci rectificarea. Se înțelege că, în așteptare, orice Român nu poate să dorească decât propășirea învățământului blăjean. Ii urăm și noi din partea noastră să aibă totdeauna cel puțin o mie de elevi, să dea o bună educație copiilor pe care-i găzduiește, să facă o mai potolită propagandă politică la alegeri și să înființeze cât de curând, dacă se poate, chiar și o baie cu aburi pentru uzul tuturor intelectualilor săi

Suntem, după cum se vede, pentru renașterea integrală a Blajului.

Recunoștință nemeritată. Revista *Glasul Minorităților*, care și-a luat sarcina să lămurească dela Lugoș problemele privitoare la viața maghiarimei din Ardeal, înregistrează declarațiile d-lui Octavian Goga din *Keleti Ujság* despre rolul politic al partidului maghiar. *Glasul Minorităților* se crede dator să mulțumească cu „respect recunoscător” pentru concepția „sinceră și înțeleaptă” mărturisită cu acest prilej de directorul *Tării Noastre*.

Mulțumirile se adresează însă unor constatări foarte normale. Maghiarii din România sunt grupați, fără deosebire de nuanțe sociale, într'un unic partid național. O altă formațiune politică maghiară în România nu există. Aceasta fiind realitatea, la ce ar sluji o atitudine de pură negațiune în fața ei? Cel puțin până în ziua în care se va prezenta înaintea noastră o altă organizație reprezentativă a maghiarimei, dreptul de existență al partidului maghiar nu poate fi tăgăduit, și oamenii politici ai României au datoria să cerceteze condițiile unei armonii cinstite între cele două popoare.

A fost nevoie de nepriceputa alarmă a unor ziare, cari s'au erijat dintr'odată în apărătoare gălăgioase a unui naționalism pe care nu l'au participat în trecut, pentruca asemenea lămuriri firești să fie transformate într'un adeverat act de trădare. Dar, cei cari vor să fie călăii libertății, n'au luptat niciodată pentru ea. Noi suntem într'o continuitate și de acțiune și de gândire încă de pe vremea când apăram dreptul la existență al națiunii române împotriva celor cari încercau să l tăgăduiască. Din credințele noastre de oprimați ai zilei de ieri se împletesc atitudinile de înțelegere față de concetățenii de astăzi.

Pact sau fuziune? Un mic amănunt administrativ e pe cale să scoată ziarul *Lupta* din rândul presei de pe strada Sărindar. Dl Albert Honigman și-a mutat talentul în rotativele dlui Stelian Popescu și-și tipărește proza de vre-o zece zile în atelierile *Universului*. Tovarășa ei nedespărțită de satisfacții și nenorociri, *România* dlui Iuliu Maniu, a dezertat și ea (dacă n'o fi fost expulsată) din tipografia fabricii de bere Bragadiru și s'a aciuiat, strânsă puțin în corset, numai în două pagini, tot în vechea gospodărie a regretatului Luigi Cazzavilan.

Simțindu-se pe pragul morții, cele două gazete ale partidului național au întins mâinile lor flămânde cel puțin după un colac de salvare și mântuitorul s'a arătat din colțul străzii Brezojanu. Dl Stelian Popescu, directorul *Universului* și-a adus aminte că e membru în comitetul de-o sută, alături cu părintele Man dela Gherla, și a consimțit să întindă mâna sa naufragiaților.

Decamdată lucrurile nu s'au lămurit pe de-a ntregul, pentru că nu știm ce aranjament a intervenit între cele

trei organe de publicitate : e o fuziune sau numai un pact ?

Dacă e vorba de pact, nu cerem să-l cunoaştem, pentru că nici noi n'am ascultat de somații e cari ni s'au făcut și nu l'am scos la iveală pe cel dela Ciucea. (Nădăjduim că dl Stelian Popescu a luat toate măsurile de apărare față de coabitajia cu dl Albert Honigman, închizând cu lacăt sertarele și dând ordine severe la casierie). Dar, dacă e fuziune, se schimbă treaba. Dacă e fuziune, să știm și noi ! Să știm cu câte procente, prin urmare cu ce drepturi, a intrat în afacere dl Albert Honigman și câte procente, adică ce drepturi, i-au mai rămas *Universului*, despre care ne obișnuisem să credem că reprezintă în gazetăria dela noi o direcție românească.

Cine a urnit apă în vinul acesta ? Iată întrebarea. Nu suatem curioși din fire, dar tot am vrea să aflăm cui trebuie să ridicăm aici micul monument care i se cuvine. *Suum cuique tribuere*, cum ar zice dl Emil Fagure, dacă ar fi învățat latinește la școala primară din Sadagura...

Incidente penibile. Intr'un moment când speranțele noastre întrezăreau un început de mișcare pentru întărirea prin cultură a bisericii ortodoxe, anunite întâmplări neplăcute au venit să turbure atmosfera pașnică a sinoadelor noastre eparhiale.

Dela început, amestecul nepotrivit al patimei politice a semănat între oameni vrajbă și enervare. Furtul de urne a pătruns până în fața altarului. Suda ma s'a instalat în casa Domnului. Vinovații se găsesc și de o parte și de alta. Căci, sunt cu desăvârșire deplasate asemenea dialoguri într'un loc unde se impune cumpăt și cuvință în ori și care vorbă :

— „Infamule ! becisnicule ! canalie“ ! (strigăte adresate unui fost ministru).

— „Să-ți îți gura“ ! (așa vorbește un glas venerabil episcopesc).

— „Huo ! huo“ ! (acesta este corul preoților).

Ziarul *România* de unde spicuim aceste perle se poate arăta mulțumit, și le poate reproduce cu satisfacție. Pe noi, asemenea scene ne întristează adânc.

Dar, tot astfel, este cu totul neobișnuit ca procesul verbal al unei ședințe a sinodului eparhial, iscălit de un episcop român, să fie cenzurat cu foarfeca prefectului, și o revistă bisericască—școlară să apară cu pagini albe, ca orice tipăritură vrăjmașă țării.

Acestea s'au petrecut deunăzi la Arad, arătând destul de limpede punctul la care am ajuns și pe tărâmul celor sufletești. Să luăm aminte, cât mai e vreme, ca să nu ne mirăm apoi dacă și cele mai curate așezăminte, în toc să pășească pe calea propășirii punându-se de acord cu cerințele civilizației, sunt minate de certuri provinciale, de meschine rivalități și de ambițiuni anticulturale.

Dint'un proces în altul — Dl maior Băgulescu, fost luptător pe front în războiul pentru întregirea neamului, cavaler al Legiunii de onoare și al ordinului Mihai Viteazul e pe cale să stabilească un adevărat record al proceselor. Vina pe care o ispășește, e cunoscută ; a îndrăznit să supere pe dl Albert Honigman, care e ziaristul preferat al dlui ministru de Război. Iată pentru ce, de un an încoace, inimoșul ofițer e târât dinaintea tuturor tribunalelor militare și consiliilor de reformă. Povestea nu se mai isprăvește, și ea parcă n'ar avea de scop decât să exaspereze pe un credincios apărător al țării, căru'a nu i se poate imputa decât o prea înflăcărată iubire de neam.

În vreme ce defraudatorii se plimbă nesupărați, trădătorii de patrie dau lecții de patriotism și excrocii binecunoscuți sunt îndrumătorii opiniei publice, dl maior Băguțescu nici după ce a fost scos cu sîmă din armată, nici după ce s'a văzut silit să lepede o uniformă pe care a purtat-o cu cinste, n'a scăpat de persecuția neîndurațiilor săi șefi. Cea mai proaspătă judecată se debate acum în fața consiliului de război din București. Martorii au depus aproape toți în favoarea acuzatului; până și dl I. Th. Florescu, fost ministru al Justiției, căruia i se atribuiau măsurile de represiune împotriva maiorului „fascist“. Mai mult decât atât, s'a dovedit că acesta a fost ținut la Jilava fără nici o formalitate judecătorească, și abia după șase zile s'au știut motivele arestării sale.

Suntem acum curioși, ce osândă se va mai pronunța împotriva victimei dlui Albert Honigman, și ce proces mai urmează după asta?

„Paharul blestemat“. Inspirația românească trece printr'o epocă de criză. Cine se mai îndoiește, să citească versurile scriitorilor noștri noi. În ritmul lor brusc, de unde muzicalitatea e gonită în mod programatic, se frământă atât excès de intelectualitate și atîta goană după imagini cari înfățișează idei, încât am avea dreptul să întrebăm, dacă nu cumva muzele au murit, — de când nu mai credem în Mitologie? Poezii ne ajutau altădată să iubim mai bine. Astăzi par'că s'au hotărât să ne împiedice de a gândi..

Volumul dlui G. Rotică ne sosește ca o răcoritoare excepție. Cartea dragostei, părăsită în ultima vreme, se îmbogățește cu o pagină caldă și sinceră de simțire lirică. Povestea aceasta nu se învechește niciodată. În fiecare inimă se înstrunează o altă coardă. Cântecul

nu greșește niciodată. Numai cântăreții sunt uneori nepricepuți...

„Paharul blestemat“ nu e, poate, o emblemă potrivită pentru strofele dlui G. Rotică. Poetul acesta nu blestemă și nu se revoltă. El a sorbit din cupa lacrimilor, dar lacrimile nu s'au prefăcut în fiere. Dimpotrivă. Nota particulară a poeziei pe care o însufletește versificatorul bucovinean e tocmai acest încântător scepticism al sentimentului, o împăcată îngăduință în fața greșelii femeiești și o resemnare atât de înțeleptă câteodată, încât pare că se adâncește până în taina cea mai vie a sufletului omenesc.

*E sfântă vina noastră,
căci noi o răsplătim
În nopțile de sbucium
cu chinul cel mai greu:
De-a n'o voi și totuș
de-a o dori mereu...*

Cetitorii *Țării Noastre* cunosc o mare parte din poeziile d-lui G. Rotică din paginile acestei reviste. Nu e un cuvânt, ca să nu-i răsfoiască și volumul. Vor regăsi ecourile unor cântece scumpe, aproape uitate. Se vor regăsi pe ei....

Cărți noi. Am primit următoarele: *Credința mea*, note sociale și articole politice de *Teodor Bucurescu*, fost deputat. Un volum de 256 pagini, cu numeroase ilustrații. Editura bibliotecii „Primăvara“, în Sănnicolaul-Mare.

Lumea celor necăjiți, schițe de *Ion Pas*. 96 pagini, editura Socec.

Evreii țării la o răsparție, o broșură tipărită la 1921 în editura „Vieței românești“, 32 pagini, prețul 3 lei.

Cei zece martiri executați la T. Severin, episod din timpul ocupației germane în Muntenia, de *Nicolae Bologan*. 58 pagini, tipografia „Gutenberg“ Timișoara, prețul 10 lei.

Redactor responsabil: ALEXANDRU HODOȘ